

Studieförbundens ekonomi 2024

FÖRORD

Av regeringens riktlinjer för budgetåret 2025 avseende Folkbildningsrådet framgår att rådet ska redovisa uppgifter om studieförbundens ekonomi.

Folkbildningsrådet följer redan den ekonomiska utvecklingen inom studieförbunden, bland annat för att

- förstå hur studieförbunden genomför sin verksamhet i ekonomiska termer
- kunna ge underlag till Statistiska centralbyrån (SCB)
- ge studieförbunden underlag för egna, ekonomiska jämförelser.

I den här rapporten presenteras studieförbundens ekonomi 2024, i relation till 2023 och 2022. Rapporten bygger på uppgifter som har lämnats av studieförbundens ekonomiansvariga på förbunds nivå. Vid alla jämförelser i rapporten är 2023 och 2022 års belopp omräknade till 2024 års värde med hjälp av konsumentprisindex.

2023 påbörjade Folkbildningsrådet ett arbete med att utforma en gemensam ekonomimodell för studieförbunden – för sortering av intäkter och kostnader. Syftet är att öka transparensen på en övergripande nivå för studieförbundens ekonomi och skapa en principmodell som ger varje studieförbund utrymme att själva utforma hur man lever upp till kraven på redovisning. Då studieförbundens organisationer och verksamheter skiljer sig åt är detta ett nödvändigt arbete.

Folkbildningsrådet har infört den gemensamma ekonomimodellen för studieförbunden från och med 1 januari 2025. För de flesta studieförbund är den här förändringen oproblematisk då de redan arbetar på liknande sätt som de föreslagna principerna. För något studieförbund behöver dock ett mer omfattande arbete göras.

SAMMANFATTNING

Studieförbunden spelar en central roll för folkbildningen i Sverige. Deras ekonomi är i hög grad beroende av offentliga bidrag, som kompletteras av egenintäkter. Rapporten visar att det ekonomiska läget har försvagats med en tydlig trend av sjunkande intäkter som inte kompenseras helt av minskade kostnader.

- Intäkterna 2024 uppgick till 4,9 miljarder kronor, vilket motsvarar en minskning med 642 miljoner jämfört med föregående år. Statsbidragets andel minskade mellan 2022 och 2024, från 70 procent till 58 procent av de totala bidragen och från 36 procent till 31 procent av de totala intäkterna.
- Folkbildningsverksamheten redovisar ett verksamhetsresultat med ett underskott på 216 miljoner kronor medan den övriga verksamheten redovisar ett verksamhetsresultat med ett överskott på 25 miljoner kronor.
- Finansiella poster och bokslutsdispositioner uppgick till 287 miljoner kronor år 2024, en ökning jämfört med tidigare år. Ökningen kan förklaras av det höga ränteläget med förbättrade möjligheter för ränteintäkter och placeringar som följde.
- Årets resultat visar ett överskott på 96 miljoner kronor. Överskottet förklaras huvudsakligen av utfallet från finansiella placeringar samt gjorda dispositioner.
- Det egna kapitalet var i stort sett oförändrat och uppgick till 3 314 miljoner kronor, jämfört med 3 323 miljoner kronor föregående år.
- Över 600 000 personer deltog i studieförbundens verksamhet under 2024, vilket motsvarar 5,7 procent av landets invånare.
- Samtliga verksamhetsformer redovisade minskningar. Nedgången var 16 procent för studiecirklar, 11 procent för annan folkbildning och 21 procent för kulturprogram.
- Antal heltidstjänster inom studieförbunden minskade under året och uppgick, exklusive cirkelledare, till 3 393 anställda.
- Majoriteten av cirkelledarna (83 procent) är ideellt engagerade. Antalet tillsvidareanställda cirkelledare har ökat något.

INNEHÅLL

Verksamheten i siffror	5
-------------------------------	----------

Studieförbundens ekonomi	7
---------------------------------	----------

Studieförbundens ekonomi, på alla nivåer	7
--	---

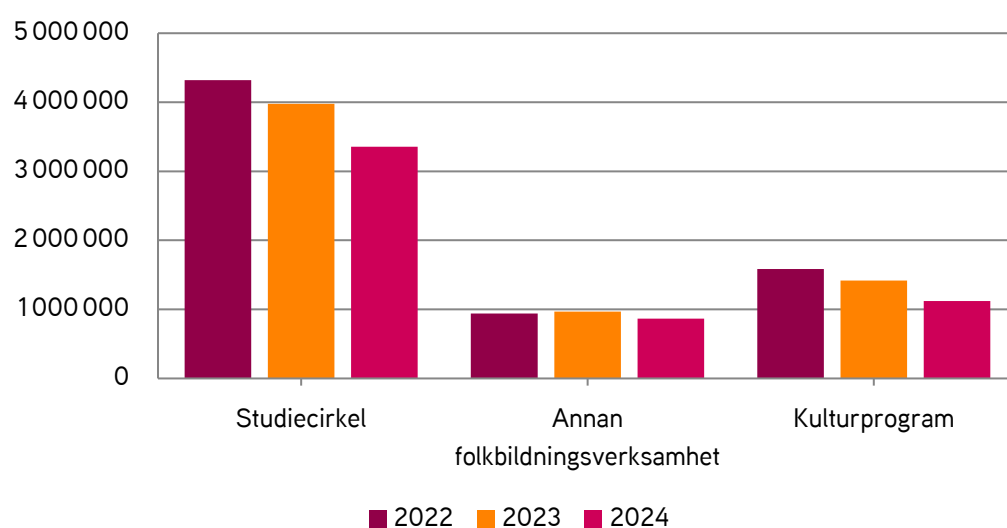
Studieförbundens ekonomi fördelat på olika nivåer	8
---	---

Folkbildningsverksamhet på alla nivåer	9
--	---

Folkbildningsverksamheten fördelat på olika nivåer	10
--	----

Verksamheten i siffror

Diagram 1: Antal studietimmar per verksamhetsform 2022–2024

Verksamheten mätt i studietimmar minskade under 2024 i alla verksamhetsformer. Studiecirkelverksamheten minskade med 16 procent, annan folkbildningsverksamhet minskade med 11 procent och kulturprogrammen minskade med 21 procent jämfört med 2023.

I studieförbundens deltagarregister redovisades 326 600 unika personer i studiecirkelverksamhet och 364 500 unika personer i annan folkbildningsverksamhet. 89 600 personer deltog i båda verksamhetsformerna, vilket innebär att totalt 601 600 personer deltog i studieförbundens verksamhet, motsvarande 5,7 procent av rikets befolkning.

- Antalet unika personer minskade jämfört med föregående år med 25 300 personer eller 4 procent.
- Antalet personer i studiecirkel minskade med 20 400 personer.
- Antalet personer som deltagit i annan folkbildningsverksamhet minskade med 1 procent eller 5 400 personer.

Av studieförbundens deltagarrapportering framgick att 18 procent av de unika deltagarna i studiecirkelverksamheten var födda utomlands, vilket är oförändrat från föregående år.

Tabell 1: Antal cirkelledare och personal 2022–2024

	2022	2023	2024
Cirkelledare alla	55 024	65 462	65 425
<i>Varav</i>			
ej arvoderade	40 782	54 823	54 403
arvoderade*	6 963	10 202	10 487
Tillsvidareanställda	281	437	535
Personal, ej cirkelledare (årssnitt)	3 848	3 717	3 393

*Ändrad insamlingsmetod 2022 medförde en minskning det året och påverkar jämförbarheten mellan år. Ökningen 2023–2024 innebär inte bara en återgång utan även en ökning jämfört med tidigare nivåer.

Antalet heltidstjänster, exklusive cirkelledare, var 3 393 personer, vilket innebär en fortsatt minskning i personalstyrkan sedan 2021.

I genomsnitt går det cirka 19 cirkelledare per anställd under 2024, vilket är en ökning sedan pandemin. 2019 låg samma siffra på 26 cirkelledare per anställd.

Antalet cirkelledare har minskat något sedan 2023. Gruppen tillsvidareanställda cirkelledare fortsätter dock att öka under 2024 – men majoriteten av cirkelledarna (83 procent) är ideella. Andelen cirkelledare som får arvode varierar stort mellan studieförbunden, från några få procent till hälften av alla ledare.

Studieförbundens ekonomi

Studieförbundens ekonomi, på alla nivåer

Tabell 2: Nyckeltal 2022–2024 i fasta priser (miljoner kronor)

	2022	2023	2024
Totala intäkter	6 004	5 514	4 872
varav folkbildningsverksamhet	4 146	3 557	3 183
varav övrig verksamhet	1 859	1 957	1 689
Totala kostnader	5 829	5 562	5 063
varav folkbildningsverksamhet	3 966	3 648	3 399
varav övrig verksamhet	1 863	1 914	1 664
Resultat efter dispositioner	327	65	96
varav folkbildningsverksamhet	210	-90	-216
varav övrig verksamhet	31	42	25
varav finansiella poster och dispositioner	86	113	287
Totalt bidrag	3 140	2 965	2 614
varav statsbidrag Folkbildningsrådet	2 188	1 863	1 522
Totalt eget kapital	3 551	3 323	3 314

Folkbildningsverksamhetens andel av studieförbundens totala intäkter uppgick till 65 procent, en nedgång med 4 procentenheter från 2022 års nivå. Andelen är oförändrad jämfört med 2023, vilket indikerar en stabilisering efter tidigare minskning. Statsbidragets andel av det totala bidraget har minskat med 5 procentenheter jämfört med 2023.

Verksamhet som inte finansieras genom statsbidrag, så kallad övrig verksamhet, visar ett resultat om 25 miljoner kronor före finansiella poster och bokslutsdispositioner. Det handlar exempelvis om uppdragsutbildningar samt grund- och gymnasieskoleverksamhet, som ligger utanför folkbildningsuppdraget. Övrig verksamhet kan också bedrivas separat i hel- eller delägda dotterbolag eller stiftelser. Sådan övrig verksamhet är inte redovisad i denna sammanställning.

Det egna kapitalet för avdelningar, regional och nationell nivå var 3 314 miljoner kronor. För åren innan 2021 har endast det egna kapitalet för nationell och regional nivå redovisats. Det samlade kapitalet på lokal nivå är cirka 2 900 miljoner kronor vilket utgör 86 procent av totalen.

Av det redovisade resultatet 2024 utgör 287 miljoner kronor överskott från finansiella placeringar och bokslutsdispositioner. För de tre senaste åren är det samlade överskottet 488 miljoner kronor och de totala intäkterna drygt 16 miljarder, vilket blir en genomsnittlig överskottsmarginal på 3 procent.

Studieförbundens ekonomi fördelat på olika nivåer

Tabell 3: Resultat all verksamhet på alla nivåer (miljoner kronor)

	Alla nivåer	Lokal	Regional	Nationell
Intäkter*	4 872	4 316	104	452
Kostnader inkl. avskrivningar**	5 063	4 431	103	529
Finansiella poster och dispositioner	287	238	7	42
Resultat efter finansiella poster och dispositioner	96	123	8	-35
Eget kapital	3 314	2 857	120	337
*varav				
Bidrag (stat, kommun, region)	2 614	2 215	84	315
** varav				
Personalkostnader	3 139	2 816	45	278

Studieförbundens totala intäkter har minskat med 642 miljoner kronor sedan 2023. Intäkterna på lokal nivå har minskat med 553 miljoner kronor sedan förra året. Tre av studieförbunden har regionala nivåer och där har intäkterna ökat med 3 miljoner kronor det senaste året. På nationell nivå har intäkterna minskat med 92 miljoner kronor sedan 2023.

Personalkostnaderna har minskat med 271 miljoner kronor jämfört med 2023. Samtidigt utgör de nu en större andel av intäkterna – 64 procent av de totala intäkterna, vilket är drygt 2 procentenheter mer än året innan.

Folkbildningsverksamhet på alla nivåer

Tabell 4: Studieförbundens intäkter, kostnader samt verksamhetsresultat för folkbildningsverksamheten 2024 (miljoner kronor), per nivå

	Alla nivåer	Lokal	Regional	Nationell
Intäkter*	3 183	2 660	94	429
Kostnader inklusive avskrivningar**	3 399	2 806	94	499
Verksamhetsresultat	-216	-146	0	-70
*varav				
Statsbidrag	1 590	1 275	0	315
Regionbidrag	332	251	81	0
Kommunbidrag	288	288	0	0
Övriga bidrag	135	130	0	5
Summa bidrag	2 345	1 944	81	320
**varav				
Personalkostnader	1 970	1 663	43	264

Siffrorna avser den lokala folkbildningsverksamheten samt alla intäkter och kostnader på regional och nationell nivå. Fördelningen av intäkter och kostnader mellan folkbildningsverksamhet och övrig verksamhet i den ekonomiska redovisningen görs av studieförbunden.

Eftersom resultatet efter finansiella poster och dispositioner redovisas på totalnivå går det inte att särskilja folkbildningsverksamheten.

Trots en viss återhämtning visar resultatet fortsatt en betydande negativ avvikelse i relation till tidigare år.

De offentliga bidragen från stat, region och kommun har sjunkit med 343 miljoner sedan 2023.

Personalkostnaderna uppgick till 62 procent av intäkterna i folkbildningsverksamheten, en ökning med 2 procentenheter jämfört med föregående år.

Folkbildningsverksamheten fördelat på olika nivåer

Tabell 5: Studieförbundens intäkter, kostnader samt verksamhetsresultat för folkbildningsverksamheten 2022–2024 (miljoner kronor)

	2022	2023	2024
Intäkter			
Lokalavdelningar	3 440	2 970	2 660
Region/distrikt	106	88	94
Förbund	599	499	429
Totalt	4 145	3 557	3 183
Kostnader inklusive avskrivningar			
Lokalavdelningar	3 246	2 982	2 806
Region/distrikt	100	90	94
Förbund	607	575	499
Totalt	3 954	3 648	3 399
Verksamhetsresultat			
Lokalavdelningar	194	-12	-146
Region/distrikt	6	-2	0
Förbund	-8	-76	-70
Totalt	192	-90	-216

Mellan 2023 och 2024 har de totala intäkterna minskat med 374 miljoner kronor, samtidigt som de totala kostnaderna har minskat med 249 miljoner kronor. Det samlade verksamhetsresultatet för folkbildningsverksamheten inom studieförbunden uppgår därmed till ett underskott om 216 miljoner kronor för 2024.

Tabell 6: Lokalavdelningarnas intäkter, kostnader samt verksamhetsresultat för folkbildningsverksamheten på lokalnivå 2022 – 2024 (miljoner kronor)

	2022	2023	2024
INTÄKTER			
Deltagar- och försäljningsintäkter	609	577	567
Statsbidrag	1 806	1 568	1 275
Kommunbidrag	337	296	288
Regionbidrag	278	247	251
Övriga bidrag	121	120	131
Övriga intäkter	289	161	148
Summa	3 440	2 970	2 660
KOSTNADER			
Material och externa verksamhetstjänster	386	356	292
Lokal, inventarier, fastighet	467	438	434
Förbrukningsinventarier, reparationer, frakt	50	42	32
Resekostnader	21	20	15
Marknadsföring	54	45	36
Kontorskostnader, övriga externa tjänster	250	267	252
Övriga externa kostnader	29	12	58
Personalkostnader	1 950	1 769	1 663
Poster av engångskaraktär	13	5	1
Summa driftkostnader	3 220	2 954	2 783
Avskrivningar enligt plan	26	28	23
Kostnader inklusive avskrivningar	3 246	2 982	2 806
VERKSAMHETSRESULTAT	194	-12	-146

Andelen deltagar- och försäljningsintäkter på lokalnivå uppgår i genomsnitt till 21 procent av totalen vilket är något högre än föregående år. Sju studieförbund ligger under genomsnittet och två studieförbund ligger betydligt högre än snittet.

Statsbidragets andel av de lokala intäkterna är 48 procent, vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med föregående år. År 2023 uppgick andelen till 53 procent. Både kommunbidragets andel och regionbidragets andel ligger kvar på ungefär samma nivå som 2023: Drygt 10 procent av de totala intäkterna är från kommunbidrag och 9 procent från regionbidrag.

Personalkostnaderna dominerar bland studieförbundens kostnader och uppgår till 59 procent, medan kostnaderna för lokaler utgör 15 procent. Andelarna är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare år.

Det är inte möjligt att avgränsa folkbildningsverksamhetens finansiella poster och bokslutsdispositioner från övrig verksamhet. Redovisningen sker därför samlat och presenteras på totalnivå.

På lokalnivå har tre studieförbund ett ekonomiskt överskott från folkbildningsverksamheten. Sex studieförbund har ett underskott från folkbildningsverksamhet 2024.

Verksamhetsresultatet för studieförbundens folkbildningsverksamhet på lokalnivå blir ett underskott på 146 miljoner kronor. Föregående års underskott var 12 miljoner kronor.

